

BOG, ODLUČIVANJE I SLOBODA VOLJE

Davor Pećnjak

Sažetak

Pitanje slobode volje i slobode djelovanja jest pitanje mogu li djelovatelji pod istim uvjetima učiniti i drugačije nego što su stvarno učinili. Djelovatelji rasuđuju, razmišljaju i odlučuju što će učiniti. Postupak odlučivanja se katkada naziva i deliberiranje. Odlučivanje samo po sebi također je djelatnost, kao što je i, recimo, dizanje utega ili trčanje po šumi; odlučivanje je umsko ili mentalno djelovanje (djelatnost). Teza determinizma tvrdi sljedeće: iz točno određenog početnog stanja i prema prirodnim zakonima, svako drugo stanje sustava (koji može biti cijeli svemir) je također potpuno određeno. No, ako bi to bilo istinito za naš svemir, onda, tvrdim, ne postoji odlučivanje odnosno deliberiranje jer bi tada svaki korak u našem razmišljanju bio određen nekim početnim stanjem svemira i prirodnim zakonima. Također, i svaka naša radnja bila bi potpuno i jednoznačno određena te ne bismo mogli ni misliti drugačije nego što mislimo niti bismo mogli učiniti drugačije nego što činimo. No, to je neprihvatljivo. Mi imamo jaku intuiciju da mislimo slobodno tj. da smo mogli misliti drugačijim slijedom nego što smo mislili – odlučivali i da smo mogli, pod istim uvjetima, donijeti i drugačiju odluku nego što smo donijeli. Također, to implicira da smo mogli, pod istim prethodnim uvjetima, i učiniti drugačije nego što smo učinili. Kombinirajući Descartesov argument da Bog nije varalica i ne-uzročnu teoriju slobode volje, pokazat ću kako je moguće slobodno odlučivati – tj. kako je moguća sloboda volje i, u skladu s time, sloboda djelovanja.